

3452 – رامزاندا تەراۋىھ نامىزى ئوقۇشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

سوئال

رامزاندا تەراۋىھ نامىزى ئوقۇشنىڭ قانداق پەزىلىتى بار؟ بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

تەپسىلى جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

رامزاندا كېچىدە ناماز ئوقۇشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا بايان قىلىنغان ھەدىسلەردىن:

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: «پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام رامزاندا كېچە نامىزى ئوقۇشقا رىغبەتلەندۈرەتتى لېكىن كەسكىن بۇيرىمايتتى، ۋە مۇنداق دەيتتى: رامزاننىڭ كېچىسىدە ئاللاھقا ئىشىنىپ ۋە ساۋاپ ئۈمىت قىلىپ قىيامدا تۇرسا (ناماز ئوقۇسا) ئۇ كىشىنىڭ ئىلگىرىكى گۇناھلىرى كەچۈرۈم قىلىنىدۇ».

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندىمۇ ئىش شۇنداق ئىدى، (جامائەت بولۇپ تەراۋىھ نامىزى ئوقۇماسلىق)، ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ خىلاپەت دەۋرىدىمۇ ئىش شۇنداق بولدى، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ خىلاپىتىنىڭ دەسلەپكى ۋاقتىدىمۇ شۇنداق بولدى.

ئەمىر ئىبنى مۇررە ئەلجۇھەنىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ، قۇزائە قەبىلىسىدىن بىر كىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ: ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! ماڭا خەۋەر بەرسىلە، مەن ئاللاھدىن باشقا ئىبادەتكە لايىق ھېچ ئىلاھى مەبۇد يوق، سىلە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئاللاھنىڭ ئەلچىسى دەپ گۇۋاھلىق بەرسەم، بەش ۋاقىت نامازنى ئوقۇسام، رامزان روزىسىنى تۇتسام، كېچىلىرى قىيامدا تۇرسام، زاكات بەرسەم ۋە شۇ ھالەتتە ۋاپات بولسام قانداق بولىدۇ؟ دېگەن ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: **مۇشۇ ئېتىقاد بىلەن ئۆلۈپ كەتكەن كىشى سەمىمى- راستچىلار ۋە شەھىدلەرنىڭ قاتارىدىن بولىدۇ، دېدى.**

قەدىر كېچىسى ۋە ئۇ كېچىنى بېكىتىش:

2-رامزاننىڭ كېچىلىرىنىڭ ئەڭ ياخشىسى قەدىر كېچىسىدۇر، بۇ توغرىدا پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: **قەدىر كېچىسى (بۇ كېچىگە مۇۋاپىق كەلسە) ئاللاھقا ئىشىنىپ ۋە ساۋاپ ئۈمىت قىلىپ، قىيامدا تۇرغان كىشىنىڭ ئىلگىرىكى گۇناھلىرى كەچۈرۈم قىلىنىدۇ.**

3-كۈچلۈك قاراشلاردا قەدىر كېچىسى بولسا رامزاننىڭ يىگىرمە يەتتىنچى كېچىسىدۇر، نۇرغۇن ھەدىسلەر شۇنى ئىسپاتلايدۇ، ئۇ ھەدىسلەردىن: زىر ئىبنى ھۇبەش رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن ئۇبەي ئىبنى كەئەب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان، ئۇ كىشىگە: ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ يىل بويى قىيامدا تۇرغان كىشى قەدىر كېچىسىنى تاپىدۇ دەيدۇ دېيىلگەندە، ئۇبەي ئىبنى كەئەب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھمەت قىلسۇن! ئۇ كىشىلەرنى بىر كۈنگە تايىنىۋالماستىن دېگەننى مەقسەت قىلىپتۇ، بىر ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، قەدىر كېچىسى رامزاندا بولىدۇ، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى! مەن ئۇ كېچىنىڭ قايسى كېچە ئىكەنلىكىنى بىلمەن، ئۇ كېچىدە پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام بىزنى قىيامدا تۇرۇشقا (ناماز ئوقۇشقا) بۇيرىغان، ئۇ كېچە بولسا رامزاننىڭ يىگىرمە يەتتىنچى كېچىدۇر، ئۇ كېچىنىڭ ئالامەتلىرىدىن، ئۇ كۈنى ئەتتىگەندە قۇياش ئاپپاق، نۇرسىز چىقىدۇ دەپ بۇ ھەدىسنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئاڭلىغانلىقىنى بىلدۈردى، ئىمام مۇسلىم ۋە باشقا ئالىملار رىۋايەت قىلغان.

تەراۋىھ نامىزىنى جامائەت شەكىلدە ئوقۇشنىڭ يولغا قويۇلىشى:

كېچە نامىزى رامزاندا جامائەت بولۇپ ئوقۇش يولغا قويۇلغان بولۇپ، جامائەت شەكىلدە ئوقۇش يالغۇز ئوقۇغاندىن ياخشىدۇر، چۈنكى ئۇ نامازنى پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ئۆزى ئوقۇغان ۋە بۇنىڭ پەزىلىتىنى بايان قىلىپ بەرگەن. ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھەدىس بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: بىز رامزاندا پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە روزا تۇتتۇق، رامزاندىن يەتتە كۈن قالغانغا قەدەر كېچىدە بىز بىلەن ناماز ئوقۇمدى، رامزاندىن يەتتە كۈن قالغان كېچىسىدە كېچىنىڭ ئۈچتىن بىرى ئۆتكۈچە بىز بىلەن بىرگە ناماز ئوقۇدى، ئالتە كۈن قالغاندا چىقىمدى، بەش كۈن قالغان كېچىسىدە چىقىپ كېچىنىڭ يېرىمى ئۆتكۈچە بىز بىلەن ناماز ئوقۇدى، مەن: ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! بۇ كېچىدە بىزگە كۆپرەك ناماز ئوقۇپ بەرسىلە دېسەم، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: **بىر كىشى ئىمام بىلەن بىرگە ناماز ئوقۇپ بىرگە قايتسا ئۇ كىشى ئۈچۈن كېچە قىيامدا تۇرغاننىڭ ساۋابى بولىدۇ** دېدى، تۆتىنچى كېچىسى چىقىمدى، ئۈچىنچى كېچە قالغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئائىلىسىدىكىلەرنى، ئاياللىرىنى ۋە جامائەت توپلاپ بىز بىلەن بىرگە ناماز ئوقۇدى، بىز سوھۇرلۇق ۋاقتىنىڭ ئۆتۈپ كېتىشىدىن ئەنسىردۇرۇق، ئاندىن ئاينىڭ قالغان كېچىلىرىدە بىز بىلەن بىرگە ناماز ئوقۇمدى دېدى. بۇ ھەدىسنى ھەدىس ئالىملىرى كەلتۈرگەن.

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ رامزاندا تەراۋىھ نامىزىنى جامائەت بىلەن ئوقۇشنى داۋاملاشتۇرماستىن سەۋەب:

5-پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام رامزاندا ئوقۇيدىغان كېچىلىك نامىزىنىڭ ئۈممەتكە پەرىز بولۇپ قىلىشىدىن ئاندىن ئۇلارنىڭ بۇ نامازنى تولۇق ئادا قىلالماسلىقىدىن ئەنسىرەپ ئاينىڭ قالغان كېچىلىرىدە جامائەت بولۇپ ئوقۇمىغان، بۇ توغرىدا بۇخارى، مۇسلىم ۋە باشقا ھەدىس كىتابلىرىدا ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن بايان قىلىنغان ھەدىس رىۋايەت قىلىنغان. شەرئەت مۇكەممەل بولۇپ، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندىن كېيىن بۇ ئەنسىرەش يوقالغان، ئۇ بولسىمۇ رامزاندا جامائەت بولۇپ تەراۋىھ نامىزى ئوقۇش ئىدى، ئىلگىرىكى جامائەت بولۇپ ناماز ئوقۇش توغرىسىدىكى ھۆكۈم قالدى، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بۇ ھۆكۈمنى يولغا قويدى، بۇ ئەسەر بۇخارى ۋە باشقا ھەدىس توپلاملىرىدا رىۋايەت قىلىنغان. ئاياللار ئۈچۈن جامائەتنىڭ يولغا قويۇلىشى:

6-ئىلگىرى ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ھەدىسىدە بايان قىلىنغاندەك، ئاياللارنىڭمۇ جامائەت نامىزىغا ھازىر بولۇشى يولغا قويۇلغان، بەلكى ئۇلار ئۈچۈنمۇ ئەرلەرنىڭ ئىمامىدىن باشقا ئايرىم بېكىتىپ بېرىش مۇمكىن بولمىدۇ. بۇ توغرىدا بايان قىلغان ئەسەردە، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ كىشىلەرنى جامائەت شەكىلدە تەراۋىھ نامىزى ئوقۇشقا توپلىغاندا، ئەرلەرگە ئۆبەي ئىبنى كەئەب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى، ئاياللارغا بولسا سۇلايمان ئىبنى ئەبۇ ھەسمەنى ئىمام قىلىپ بېكىتكەن. ئەرپەجە سەقەبى مۇنداق دەيدۇ: "ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رامزاندا كىشىلەرنى تەراۋىھ نامىزى ئوقۇشقا بۇيرۇپ، ئەرلەر ئۈچۈن بىر ئىمام ۋە ئاياللار ئۈچۈن بىر ئىمام قىلغان، مەن ئاياللارغا ئىمام بولغان ئىدىم".

مېنىڭ قارىشىمدا، مەسچىت كەڭرى بولۇپ، بىر-بىرىگە تەشۋىش بولمايدىغان ئەھۋالدا شۇنداق قىلسا بولىدۇ.

تەراۋىھ نامىزىنىڭ (كېچىلىك نامازنىڭ) رەكەت سانى:

7-تەراۋىھ نامىزى ئون بىر رەكەت بولۇپ، بىز پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامغا ئەگىشىپ ئۇنىڭدىن ئارتۇق قىلماسلىقىنى تاللايمىز، چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دۇنيادىن كەتكەنگە قەدەر ئون بىر رەكەتتىن زىيادە ئوقۇمىغان. مەن ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ رامزاندىكى نامىزى توغرىسىدا سورىسام، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا: **پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: رامزاندا بولسۇن ياكى رامزاندىن باشقا ۋاقىتلاردا بولسۇن، ئون بىر رەكەتتىن ئارتۇق ناماز ئوقۇمايتتى، قىيامدا ئۇزۇن تۇرۇپ گۈزەل شەكىلدە تۆت رەكەت ناماز ئوقۇيتتى، ئاندىن يەنە شۇنىڭغا ئوخشاش تۆت رەكەت ناماز ئوقۇيتتى، ئاندىن ئۈچ رەكەت ناماز ئوقۇيتتى دېدى.** [بۇ ھەدىسنى بۇخارى، مۇسلىم ۋە باشقا ھەدىس ئالىملىرى رىۋايەت قىلغان].

8-ۋىتىر نامىزىنى ئەك ئاز بىر رەكەت ئوقۇسىمۇ بولىدۇ، چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام شۇنداق دېگەن ۋە قىلغان.

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ قىلغانلىقىنى بىلدۈرىدىغان ھەدىسلەردىن: ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن: پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام

قانچە رەكەت ۋىتىر ئوقۇيتتى؟ دەپ سورالغاندا، ئۇ: پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام تۆت رەكەت ئوقۇسا ئۈچ رەكەت، ئالتە رەكەت ئوقۇسا ئۈچ رەكەت ۋە ئون رەكەت ئوقۇسا ئۈچ رەكەت ۋىتىر ئوقۇيتتى، يەتتە رەكەتتىن ئاز ۋە ئون ئۈچ رەكەتتىن زىيادە ۋىتىر ئوقۇمايتتى دېگەن.» [ئەبۇ داۋۇد، ئەھمەد ۋە باشقىلار رىۋايەت قىلغان].

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ ۋىتىر ئوقۇشقا بۇيرىغان ئاغزاكى ھەدىسلىرىدىن، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: **ۋىتىر ئوقۇش زۆرۈردۇر، خالىغان كىشى بەش رەكەت، خالىغان كىشى ئۈچ رەكەت ۋە خالىغان كىشى بىر رەكەت ۋىتىر ئوقۇسۇن دېگەن.**

قىيامدا قانچىلىك مىقداردا قىرائەت قىلىش:

9-كېچىلىك نامىزدا رامزاندا بولسۇن ياكى باشقا ۋاقىتلاردا بولسۇن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ئوقۇيدىغان قىرائەتنى مۇنچىلىك زىيادە بولمىسۇن ياكى كەم بولمىسۇن دەپ بېكىتىپ بەرمىگەن، بەلكى پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ كېچىلىك نامىزىدىكى قىرائەتنى ئۇزۇن ياكى قىسقىلىقتا پەرقلق بولاتتى، بەزى ۋاقىتتا بىر رەكەتتە مۇزەممىلىك مىقداردا يىگىرمە ئەتراپىدا قىرائەت قىلاتتى، بەزى ۋاقىتتا ئەللىك ئايەت مىقداردا قىرائەت قىلاتتى، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: **كېچىلىك نامازدا يۈز ئايەت قىرائەت قىلغان كىشى غاپىللارنىڭ قاتارىدىن يېزىلمايدۇ دېگەن.** يەنە بىر ھەدىستە: **كېچىلىك نامازدا ئىككى يۈز ئايەت قىرائەت قىلغان كىشى ئىخلاس بىلەن قىيامدا تۇرغانلارنىڭ قاتارىدىن يېزىلىدۇ، دېگەن.**

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام كېسەللىك ھالىتىدىكى بىر كېچىدە يەتتە ئۇزۇن سۈرىنى ئوقۇغان، ئۇ سۈرىلەر: بەقەرە، ئالى ئىمران، نىسا، مائىدە، ئەنئام، ئەئراپ ۋە تەۋبىدىن ئىبارەت. (يەنى ئون پارە قۇرئان ئوقۇغان).

ھۈزەييە ئىبنى يەمانى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامغا ئىقتىدا قىلىپ ناماز ئوقۇغان كېچىدىكى ۋەقەلىكتە، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام بىر رەكەتكە بەقەرە ئاندىن نىسا ئاندىن ئالى ئىمراننى تەجۋىدلىك، ئالدىرىماي ئوقۇغان.

سەھىھ ئىسناد بىلەن بايان قىلىنغان ئەسەردە، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇبەي ئىبنى كەئەب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى رامزاندا كىشىلەرگە ئىمام بولۇپ ئون بىر رەكەتتىن تەراۋىھ نامىزى ئوقۇپ بېرىشكە بۇيرۇغاندا، ئۇبەي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئىككى يۈز ئايەت مىقداردا قىرائەت قىلاتتى، كەينىدە تۇرغان جامائەتلەر قىيامدا ئۇزۇن تۇرغانلىقتىن ھاسىلىرىغا تايىنىۋالاتتى، ئۇلار تاك يورۇشتىن سەل بۇرۇن نامازدىن ياناتتى.

سەھىھ ئىسناد بىلەن ئىسپاتلانغان يەنە بىر ئەسەردە، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رامزاندا ئىمام بولىدىغان قارىلارنى چاقىرىپ، ئىتتىك ئوقۇيدىغانلارنى ئوتتۇز ئايەت، نورمال ئوقۇيدىغانلارنى يىگىرمە بەش ئايەت ۋە ئالدىرىماي ئاستا ئوقۇيدىغانلارنى يىگىرمە ئايەتتىن قىرائەت قىلىشقا بۇيرىغان.

شۇنىڭغا ئاساسەن، ئىنسان ئۆزى يالغۇز ناماز ئوقۇغان بولسا ياكى ئۆزىگە مۇۋاپىق كېلىدىغان كىشىلەر بىلەن بىرگە ناماز ئوقۇغان بولسا قىرائەتنى خالىغانچە ئۇزۇن قىلسا بولىدۇ، قانچە ئۇزۇن ئوقۇسا شۇنچە ياخشى بولىدۇ، لېكىن بەك چەكتىن ئاشۇرۇپ پۈتۈن كېچىنى قىيامدا ئۆتكۈزۈۋەتمەسلىكى كېرەك، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامغا ئەگىشىپ بەزى ۋاقىتتا شۇنداق قىلسا بولىدۇ، ئەك توغرا يول پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ يولىدۇر، ئەمما جامائەتكە ئىمام بولۇپ قالسا، جامائەتلەرگە مۇشەققەت بولمايدىغان دەرىجىدە ئۇزۇن ئوقۇسا بولىدۇ. بۇ توغرىدا پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: **سىلەرنىڭ بىرىڭلار كىشىلەرگە ئىمام بولۇپ ناماز ئوقۇغان ۋاقىتتا نامازنى يەڭگىل ئوقۇسۇن، چۈنكى جامائەتنىڭ ئارىسىدا ياشانغانلار، كېچىكلەر، ئاجىزلار، كېسەللەر ۋە ھاجەتمەنلەر بار، يالغۇز ئوقۇغاندا خالىغانچە ئۇزۇن ئوقۇسۇن.**

كېچە نامىزىنىڭ ۋاقتى:

10- كېچىلىك نامازنىڭ ۋاقتى خۇپتەن نامىزىدىن كېيىن تاڭ يورۇغچە يەنى بامداتنىڭ ۋاقتىغىچە بولىدۇ. بۇ توغرىدا پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: **ھەقىقەتەن ئاللاھ تائالا سىلەرگە بىر نامازنى زىيادە قىلدى، ئۇ ۋىتىر نامىزىدۇر، ۋىتىر نامىزىنى خۇپتەن نامىزىدىن كېيىن بامدات نامىزىغىچە بولغان ئارىلىقتا ئوقۇڭلار.**

11- ئىمكانىيىتى بولغان كىشى ئۈچۈن ۋىتىر نامىزىنى كېچىنىڭ ئاخىرىدا ئوقۇغان ياخشىدۇر، چۈنكى بۇ توغرىدا پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: **كېچىنىڭ ئاخىرىدا تۇرماسلىقتىن ئەنسىرىگەن كىشى كېچىنىڭ ئەۋۋىلىدە ۋىتىر ئوقۇسۇن، كېچىنىڭ ئاخىرىدا تۇرالايدىغان كىشى كېچىنىڭ ئاخىرىدا ۋىتىر ئوقۇسۇن، چۈنكى كېچىنىڭ ئاخىرىدا ئوقۇلغان ناماز شاھىت بولغۇچىدۇر ۋە ياخشىدۇر.**

12- ئەگەر كېچىنىڭ ئەۋۋىلىدە نامازنى جامائەت بىلەن كېچىنىڭ ئاخىرىدا يالغۇز ئوقۇيدىغان ئىش بولسا، نامازنى جامائەت بىلەن ئوقۇش ياخشىدۇر، چۈنكى ئۇ كىشىگە كېچە تولۇق قىيامدا تۇرغاننىڭ ساۋابى بېرىلىدۇ.

ئۆمەر رەزىيەللاھۇئەنھۇنىڭ دەۋرىدىمۇ ساھابىلارنىڭ ئىشى شۇنداق بولغان،

ئابدۇرەھمان ئىبنى ئۇبەيدۇللا قارى مۇنداق دەيدۇ: رامزاننىڭ بىر كېچىسى مەن ئۆمەر رەزىيەللاھۇئەنھۇ بىلەن بىرگە مەسچىتكە چىقساق، كىشىلەر بۆلەك-بۆلەك بولۇپ ناماز ئوقۇغىلى تۇرۇپتۇ، بەزى كىشىلەر يالغۇز، بەزى كىشىلەر بىر قانچە كىشىگە ئىمام بولۇپ ئوقۇۋېتىپتۇ، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن ئاشۇ كىشىلەرنى بىر قارىنىڭ ئىماملىقىغا توپلاشنى ياخشى دەپ قارايمەن دېدى، ئاندىن شۇنداق قىلىش ئىرادىسىگە كەلدى، ئۇبەي ئىبنى كەئەب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى ئۇلارغا ئىمام قىلدى، يەنە بىر كېچىسى ئۇنىڭ بىلەن بىرگە چىقسام كىشىلەر بىر قارىغا ئەگىشىپ ناماز ئوقۇۋېتىپتەن، ئۆمەر

رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: بۇ نېمە دېگەن ياخشى يېڭىلىق، ھازىر ناماز ئوقۇغانلاردىن ھازىر ئۇخلاپ كېچىنىڭ ئاخىرىدا ناماز ئوقۇغانلار ياخشىدۇر دېدى.

زەيد ئىبنى ۋەھەب مۇنداق دەيدۇ: ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر رامزاندا بىز بىلەن بىرگە ناماز ئوقۇيتتى، كېچىدە نامازدىن قايتىپ كېتەتتى.

13-پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۈچ رەكەت ۋىتىر ئوقۇشتىن چەكلىگەن، بۇنىڭ سەۋەبى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: **ۋىتىر**

نامىزىنى شام نامىزىغا ئوخشاتماڭلار دېگەن ھەدىسى بولۇپ، ئۈچ رەكەت ۋىتىر نامىزى ئوقۇيدىغان كىشى ئۈچۈن بۇ ئوخشاشلىقتىن ساقلىنىش ئۈچۈن ئىككى تۈرلۈك يول بار:

بىرى: ئىككى رەكەت ئوقۇپ سالام بېرىپ يەنە بىر رەكەت ئوقۇش بولۇپ، بۇ كۈچلۈك ۋە تاللانغان قاراش.

يەنە بىرى: ئىككى رەكەتتىن كېيىن تەشەھۇتتا ئولتۇرماي، ئۈچ رەكەتنى بىر تەشەھۇت ۋە بىر سالام بىلەن ئوقۇش. ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.

ۋىتىر نامىزىدا ئوقۇلىدىغان سۈرىلەر:

14-سۈننەت بويىچە ئۈچ رەكەتلىك ۋىتىر نامىزىنىڭ بىرىنچى رەكەتىدە "سەبەھىسمە رەببىكەل ئەئالانى، ئىككىنچى رەكەتتە

"قۇل يائەيۇھەل كاپىرۇنى"، ئۈچىنچى رەكەتتە: قۇل ھۇ ۋاللاھۇ ئەھەدىنى ئوقۇش كېرەك، بەزى ۋاقىتتا ئۇ سۈرىلەرگە: قۇل ئەئۇزۇ بىرەببىل پەلەق ۋە قۇل ئەئۇزۇ بىرەببىن ناس" سۈرىسىنى قېتىپ ئوقۇيدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن بايان قىلىنغان سەھىھ ھەدىستە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر قېتىم ۋىتىر نامىزىنىڭ بىر رەكەتىدە نىسا سۈرىسىدىن يۈز ئايەت ئوقۇغان.

قۇنۇت دۇئاسى:

15-ۋىتىر نامىزىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نەۋرىسى ھەسەن ئىبنى ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا تەلىم بەرگەن دۇئانى ئوقۇيدۇ، ئۇ

دۇئا: "ئى ئاللاھ! مېنى سەن ھىدايەت قىلغانلار قاتارىدا ھىدايەتكە باشلىغىن، ماڭا سەن ساقلىق ئاتا قىلغانلار قاتارىدا ساقلىق ئاتا قىلغىن، مېنى سەن ھىمايە قىلغانلار قاتارىدا ھىمايە قىلغىن، بەرگەن نېمەتلىرىڭدە ماڭا بەرىكەت ئاتا قىلغىن، سەن تەقدىر قىلغان

ئىشلارنىڭ شەرىدىن مېنى ساقلىغىن، ھەقىقەتەن سەن مۇتلەق خاھىش ئېگىسىسەن، ساڭا شىرك بولغۇچى يوقتۇر، سەن

ئەزىز قىلغان خورلانمايدۇ، سەن خورلىغاننى ھېچكىم ئەزىز قىلالمايدۇ، ئى پەرۋەردىگارمىز! سەن ئۇلۇغلارنىڭ ئۇلۇغسىەن،

سېنىڭ ئازابىڭدىن پەقەت سېنىڭ تەرىپىڭدىن باشقا تەرەپكە قۇتۇلۇش يوق" دېگەندىن ئىبارەت، بەزى ۋاقىتتا دۇئادىن كېيىن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامغا دۇرۇت-سالام يوللايدۇ، مەنىسى ساغلام، سەھىھ ھەدىسلەردە بايان قىلىنغان دۇئالارنى قېتىپ ئوقۇسىمۇ بولىدۇ.

16-قۇنۇت دۇئاسىنى رۇكۇدىن كېيىن قىلىسىمۇ بولىدۇ، رامزاننىڭ كېيىنكى يېرىمىدا پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامغا دۇرۇت-سالام يوللاش، ئومۇمى مۇسۇلمانلار ئۈچۈن دۇئا قىلىش ۋە ئۇنىڭغا كاپىرلارغا لەنەت ئېيتىشنى زىيادە قىلسا بولىدۇ. بۇنىڭ ئىسپاتى: ئۆمەر رەزىيەللاھۇئەنھۇنىڭ دەۋرىدىكى ئىماملار شۇنداق قىلغان، ئابدۇرەھمان ئىبنى ئۇبەيدۇللا قارىنىڭ يۇقىرىدا بايان قىلغان ھەدىسنىڭ ئاخىرىدا: رامزاننىڭ كېيىنكى يېرىمىدا قارىلار كاپىرلارغا لەنەت قىلىپ دۇئا قىلاتتى، ئۇلار: ئى ئاللاھ! سېنىڭ يولۇڭنى توسقان، پەيغەمبىرىڭنى ئىنكار قىلغان، سېنىڭ ئازابىڭغا ئىشەنمىگەن كاپىرلارغا لەنەت قىلغىن، ئۇلارنىڭ ئارىسىغا ئىختىلاپ پەيدا قىلغىن، دىللىرىغا قورقۇنۇچ تاشلىغىن، ئۇلارنى سېنىڭ دەرتلىك ئازابىڭغا دۇچار قىلغىن، ھەق پەرۋەردىگارىمىز دەيتتى، ئاندىن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامغا دۇرۇت-سالام يوللايتتى ۋە مۇسۇلمانلار ئۈچۈن ياخشىلىق تىلەپ، مۆمىنلەر ئۈچۈن كەچۈرۈم تەلەپ قىلاتتى. كاپىرلارغا لەنەت ئېيتىپ، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامغا دۇرۇت-سالام يوللاپ، مۆمىن ئەر-ئاياللار ئۈچۈن كەچۈرۈم تەلەپ قىلىپ بولغاندىن كېيىن بۇ دۇئانى ئوقۇيتتى: "ئى ئاللاھ ساڭىلا ئىبادەت قىلىمىز، سېنىڭ ئۈچۈنلا ناماز ئوقۇيمىز ۋە سەجدە قىلىمىز، سېنىڭ رازىلىقىڭغا ئېرىشىش ئۈچۈن تىرىشىمىز ۋە ئالدىرايمىز، رەھمىتىڭنى تىلەيمىز، ئازابىڭدىن قورقىمىز، سېنىڭ ئازابىڭ ھەددىدىن ئاشقان كاپىرلارغا چۈشكۈچىدۇر"، ئاندىن تەكبىر ئېيتىپ سەجدە قىلاتتى.

ۋېتىرنىڭ ئاخىرىدا قايسى دۇئانى ئوقۇيدۇ:

17-سۈننەت بويىچە ۋېتىرنىڭ ئاخىرىدا سالامدىن ئىلگىرى ياكى سالامدىن كېيىن بۇ دۇئانى ئوقۇيدۇ: "ئى ئاللاھ! سېنىڭ رازىلىقىڭغا سېغىنىپ غەزىبىڭدىن پاناھ تىلەيمەن، سېنىڭ قوغدىشىڭغا سېغىنىپ سېنىڭ ئازابىڭدىن پاناھ تىلەيمەن، ساڭا سېغىنىپ سېنىڭ دوزىڭدىن پاناھ تىلەيمەن، ئى پەرۋەردىگارم! سەن ئۈزۈڭگە سانا ئېيتقاندىكى مۇكەممەل رەۋىشتە ۋە سېنىڭ لايىقىڭدا سانا ئېيتىشتىن ئاجىزمەن".

18-ۋېتىر نامىزىدىن سالام بەرگەن ۋاقىتتا: "سۇبھانە مەلىكۇل قۇدۇس دېگەن دۇئانى ئۈچ قېتىم ئاۋازىنى سۆزۈپ تەكرارلاپ، ئاخىرىدا ئۇنلۇك ئاۋازدا دەيدۇ.

ۋېتىردىن كېيىن ئىككى رەكەت ناماز ئوقۇش:

19-ئەگەر خالىسا ۋېتىر نامىزىدىن كېيىن ئىككى رەكەت ناماز ئوقۇسا بولىدۇ، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالاممۇ شۇنداق قىلغان ۋە

ئىسلام سوئال جاۋاب تورى

پەزىلەتلىك شەيخ مۇھەممەد سالىھ
ئەلمۇنەججىدنىڭ رىياسەتچىلىكىدە

مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن بۇ سەپەر ئېغىر ۋە مۇشەققەتتۇر، سىلەر ۋىتىر ئوقۇساڭلار، ئۇنىڭدىن كېيىن ئىككى رەكەت ناماز ئوقۇسۇن، ئويغۇنالىسا مەيلى بولمىسا ئۇنىڭغا شۇ ئىككى رەكەت كۇپايە قىلىدۇ.

20-سۈننەت بويىچە ئىككى رەكەتتە: ئىزازۇلزلەتۇل ئەردۇ بىلەن قۇل يائەييۇھەل كاپرۇننى ئوقۇيدۇ.

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.